

Betere markttoegang voor producenten

De rode draad door vier projecten van het Trade for Development Centre

Boliviaanse bioboeren trots op hun biocertificering © AOPEB

Wat hebben Palestijnse coöperaties, Peruviaanse houtkappers, Boliviaanse bioboeren en Congolese koffieboeren gemeen? Dat zij een uitweg zoeken uit armoede en conflicten door hun organisaties te versterken, de kwaliteit van hun producten te verbeteren en er een markt voor te zoeken. Om die droom waar te maken, krijgen ze alle vier een flinke duw in de rug van het Trade for Development Centre.

Engagement en potentieel

Landbouwcoöperaties en producentengroepen in het Zuiden hebben vaak heel wat kenmerken gemeen: een groot engagement, veel potentieel, maar een manifest gebrek aan middelen en marktkennis, waardoor kansen op ontwikkeling verloren gaan.

Net daar wil het Trade for Development Centre (TDC), een programma van het Belgisch Ontwikkelingsagentschap, met zijn financiële ondersteuning een verschil maken. TDC ziet eerlijke en duurzame handel als een krachtig wapen in de strijd tegen armoede en voor duurzame ontwikkeling. We concentreren onze projectsteun in de 18 partnerlanden van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking daarom op drie terreinen: het versterken van de organisatiekracht van kleine en middelgrote producentengroepen, het verbeteren van de kwaliteit van hun producten en het verhogen van hun kennis van de markt, lokaal, regionaal of internationaal.

Actie!

Enkele voorbeelden van concrete acties binnen de projecten van het TDC:

- Opleidingen voor leidinggevenden om managementcapaciteiten te verhogen
- Consultancy rond de ontwikkeling en de kwaliteitsverbetering van producten
- Deelname aan nationale of internationale handelsbeurzen om producten te presenteren en commerciële contacten te leggen
- Ondersteuning bij fairtrade- of biocertificatie
- Advies rond opportuniteiten zoals de markt van koolstofkredieten

Palestijnse boeren

We zoomen in op vier organisaties die de afgelopen jaren gesteund werden om het verhaal concreet te maken. Beginnen doen we in de Palestijnse gebieden, meer bepaald op de Westelijke Jordaanoever. In 2006 werd aan de Universiteit van Bethlehem met Europese steun het **Fair Trade Development Centre (FTDC)** opgericht. De eerste acties van dit centrum waren gericht op de fairtradecertificatie van Palestijnse olijfolie en haar toegang tot de Europese fairtrademarkt. Vandaag richt het zich tot de talrijke boeren-coöperaties en kleine ondernemingen die de ruggengraat van de Palestijnse economie vormen, maar vaak de commerciële vaardigheden en netwerken missen om hun potentieel te benutten.

TDC startte de samenwerking in 2009 en verlengde die in 2014. "In een fragiele context slaagt FTDC er in om vaak zeer kwetsbare boerencoöperaties letterlijk en figuurlijk naar een hoger niveau te tillen", zegt Steven De Craen, Financial Support Officer van het TDC. "De rode draad in hun verhaal is de omslag die Palestijnse coöperaties nodig hebben naar een meer bedrijfsgerichte aanpak. Wanneer dat een stabiel en een hoger inkomen genereert, kan ook de sociale kant versterkt worden."

Stap voor stap

De strategie is dezelfde in elk project: FTDC selecteert een aantal coöperaties en coacht hen doorheen een traject, in de hoop dat zij een rolmodel worden voor vele anderen. Opleiding staat centraal: leidinggevenden behalen aan de universiteit een diploma 'coöperatief beheer' en medewerkers krijgen bijscholing rond boekhouding, stockbeheer of marketing. Daarnaast is er ook geld beschikbaar voor micro-projecten binnen elke coöperatie, zoals de aankoop van een fruitpersmachine of van een kleine koelinstallatie om groenten beter te kunnen bewaren.

De deelname aan een aantal fairtradebeurzen en -festivals, onderdeel van het eerste project, leerde dat de meeste Palestijnse coöperaties niet klaar zijn voor export. Elementaire zaken zoals kwaliteit, presentatie en verpakking of het maken van promotiemateriaal moeten eerst aangepakt worden. Bovendien bleek uit onderzoek dat inwoners van de Palestijnse steden vaak twijfelen aan de kwaliteit en de hygiëne van lokale producten. Daarom is het essentieel om te werken aan procedures voor kwaliteitscontrole en aan de certificatie van producten met een kwaliteitslabel van de Palestijnse Autoriteit.

Producten van de coöperaties in supermarkten © FTDC

Stap voor stap worden resultaten geboekt: zes supermarkten in Bethlehem bieden momenteel producten aan van lokale coöperaties. In het nieuwe project staan plannen om de hotels en restaurants in het toeristische deel van de stad te benaderen en contacten te leggen met Palestijnse groothandelaars. De interesse bij andere coöperaties is groot en het lijkt alsof een balletje aan het rollen is gegaan.

Peruviaanse houtkappers

Van Palestina trekken we naar Peru, meer bepaald naar de Shipibo Conibo-gemeenschappen in de Amazoneregio. Van oudsher leven zij van het woud en van de houtkap, maar de prijzen die opkopers voor hun hout betalen zijn zeer laag. Toen ze in 2005 met de hulp van de Peruviaanse ngo **AIDER (Asociación para la Investigación y el Desarrollo Integral)** als eerste inheemse gemeenschap het FSC-label behaalden, hoopten ze daar economisch beter van te worden. Maar dat gebeurde niet. Ze waren organisatorisch te zwak en konden niet de noodzakelijke kwaliteit en kwantiteit leveren. Het potentieel was er, maar de basis ontbrak.

Shipibo Conibo-houtkappers aan het werk © Sebastien Bouhon/Bos+

Op vraag van **BOS+**, een Vlaamse ngo die ijvert voor duurzaam bosbeheer, startte TDC in 2010 de financiering van een driejarig project. Vertrekpunt was een reeks opleidingen in administratie, boekhouding, strategische planning en marketing voor leden van de gemeenschap. Op het terrein zelf werden technische workshops georganiseerd. Maar de belangrijkste actie was

ongetwijfeld de bouw – met fondsen van TDC en andere donors – van een opslagcentrum. Daar wordt het hout niet alleen verzameld, maar ook gedroogd, verzaagd en verwerkt om op die manier een deel van de toegevoegde waarde in de regio te houden. Ook handwerk of andere bos- of houtproducten uit de gemeenschappen kunnen er worden gestockeerd. Om het centrum en de verkoop te beheren richtten de vijf deelnemende gemeenschappen met de hulp van AIDER het eerste 'inheemse' bedrijf in de Peruviaanse Amazoneregio op: **Citeindigena (Centro De Transformación e Innovación Tecnológica Indígena)**.

Unieke troef

De eerste resultaten zijn hoopgevend. Het project zorgt voor meer werkgelegenheid, een groter bewustzijn rond het belang van duurzaam bosbeheer en een hoger inkomen voor de gemeenschappen. 10% daarvan wordt in een gemeenschappelijk infrastructuurfonds gestoken voor scholenbouw of de aanleg van elektriciteit.

Maar commercieel valt er nog een hele weg af te leggen. Vele Peruviaanse kopers zijn nog niet bereid om een hogere prijs te betalen voor gecertificeerd hout. En voor Citeindigena's beschikbaar aanbod van hout op de internationale markt moeten de gepaste kopers gevonden worden. Om hieraan te werken plannen Citeindigena, AIDER en BOS+ een tweetalige website, een uitgebreidere catalogus en vooral een diepgaandere marktprospectie, zowel nationaal als internationaal, om potentiële klanten te identificeren. "Dit vervolgtraject hebben we goedgekeurd", stelt Steven De Craen, "omdat we Citeindigena alle kansen willen geven om hun unieke troef maximaal uit te spelen: gecertificeerd hout van een inheems bedrijf, uniek in Peru waar illegale houtkap eerder regel is dan uitzondering."

Boliviaanse bioboeren

Van de Peruviaanse Amazoneregio naar de Boliviaanse altiplano is niet alleen letterlijk, maar ook figuurlijk een stap hogerop. Immers, **Asociación de Organizaciones de Productores Ecológicos (AOPEB)** is een organisatie voor biolandbouw die een heel eind verder staat dan de vorige twee. Opgericht in 1991 overkoepelt de organisatie vandaag meer dan 60 producentengroepen in 9 departementen.

Haar jarenlang lobbywerk heeft heel wat vruchten afgeworpen. In 1996 wordt BOLICERT opgericht waardoor de biocertificatie voor export goedkoper kan. In 2006 wordt

Bioproducten worden in de kijker gezet © AOPEB

de biologische landbouw wettelijk erkend en in 2012 wordt een wettelijk kader gecreëerd voor een Participatief Garantiesysteem (PGS), een vorm van biocertificering waarbij boeren binnen een producentengroep elkaar controleren. Lokale leden van de organisatie worden opgeleid tot 'evaluatoren' die de controles uitvoeren en alle gegevens documenteren, waarna een jaarlijkse controle door een onafhankelijk controle-organisme volstaat. Zo'n systeem opent de deur voor een binnenlandse markt met gecertificeerde bioproducten van kleine producenten.

Vervolgproject

De voorbije jaren heeft TDC de opstart van zo'n PGS gesteund in vijf gemeenten verspreid over het land. Met resultaat: begin 2014 waren 108 evaluatoren aan het werk gezet en hadden 942 families hun certificaat in handen. Steven De Craen daarover: "Het verhaal van PGS in Bolivia is uniek, maar certificering is enkel een eerste stap. Nu moet er gevochten worden voor een plek in de markt en dat bleek de afgelopen jaren allesbehalve evident. Daarom hebben we beslist om via een vervolgproject dat belangrijke proces alle kansen te geven."

AOPEB mikt voluit op de korte keten, vooral via lokale biomarkten. Een andere opportuniteit zijn schoolontbijten. De Boliviaanse overheid wil kinderen op school een gezonde maaltijd bieden en producentengroepen onderhandelen met de lokale overheden welke producten ze hiervoor kunnen aanbieden.

Congolese koffieboeren

Voor een laatste verhaal trekken we naar hartje Afrika, meer bepaald naar de hellingen rond het Kivumeer. Voor hun leidende rol in de 'Congo coffee revival' ontving de coöperatie **SOPACDI (Solidarité Paysanne pour la Promotion des Actions Café et Développement Intégral)** recent een duurzaamheidsprijs van de Specialty Coffee Association of America. "Wie had dat ooit kunnen denken?", riep Joachim Munganga, voorzitter van SOPACDI, uit aan het slot van zijn dankwoord.

De boeren zijn trots op hun koffie en hun coöperatie © SOPACDI

Nochtans bevindt SOPACDI zich in Oost-Congo, een regio die de afgelopen twintig jaar extreem getekend is geweest door oorlog en geweld. Boeren moesten

Nochtans bevindt SOPACDI zich in Oost-Congo, een regio die de afgelopen twintig jaar extreem getekend is geweest door oorlog en geweld. Boeren moesten regelmatig vluchten en hun koffievelden in de steek laten.

Konden ze toch oogsten, dan waren ze overgeleverd aan chantage door de weinige opkopers die zich in de streek waagden. Honderden boeren verdrongen in het meer tijdens pogingen om hun koffieoogst in Rwanda te verkopen.

Fair trade

Het was de Rwandese coöperatie COOPAC die SOPACDI in contact bracht met ngo's en fairtradeorganisaties. "Sindsdien heeft de coöperatie een verbazende weg afgelegd", beaamt Steven De Craen, "dankzij de gedrevenheid van mensen die vechten voor een toekomst, en geholpen door de uitzonderlijke kwaliteit van hun arabica-koffie." In 2008 vertrok de eerste container naar de Engelse fairtradeorganisatie Twin. Hard werken leverde na een fairtrade- ook een biocertificatie op. In 2011 introduceerde Oxfam-Wereldwinkels Lake Kivu-koffie op de Belgische markt en vandaag is de verankering in het fairtradecircuit een feit, van Amerika tot Nieuw-Zeeland.

Ook TDC steunde de organisatie met een project, vooral gericht op de stijging van de productiviteit. Omdat de meeste koffiestruiken dateren van lang voor de burgeroorlog, werd geïnvesteerd in kwekerijen voor jonge koffieplantjes en voor schaduwboomen. Hoewel een nieuw aangeplante koffiestruik pas na drie jaar vruchten draagt, is de productiviteit nu al flink gestegen dankzij vormings sessies rond duurzame teelttechnieken waaraan maar liefst 3000 leden deelnamen.

Niet geholpen door de prijsschommelingen op de wereldmarkt blijft het voor de coöperatie knokken om het vertrouwen van de leden te winnen en te behouden. Maar gezien de omstandigheden – de jarenlange oorlogen, de totale afwezigheid van de Congolese overheid en de bijna endemische armoede in de streek – zijn de resultaten spectaculair: steeds meer leden (momenteel 5600), steeds meer verkochte containers en een duidelijk hoger inkomen voor de boeren. De aanzienlijke fairtradepremies werden deels geïnvesteerd in een grote wasinstallatie en droogtafels, deels uitgekeerd aan de boeren.

"De export van koffie heeft ontegensprekelijk voor werk en inkomen gezorgd, en dus voor hoop. Het beste bewijs daarvan zijn ex-soldaten en rebellen die hun wapens ruilen voor koffiestruiken", besluit Steven De Craen.

Palestijnse boeren die hun producten in lokale supermarkten zien blinken, Peruviaanse houthakkers die het eerste 'inheemse' bedrijf van de Amazoneregio oprichten, Boliviaanse bioboeren die regelmatig biomarkten organiseren en Congolese koffieboeren die hun containers met kwaliteitskoffie exporteren. Stuk voor stuk illustreren deze verhalen hoe gedreven mensen in het Zuiden mede dankzij de steun van het TDC kansen krijgen om via eerlijke en duurzame handel aan hun toekomst te bouwen.

Met hun duurzame houtproductie door het Peruviaanse Amazonewoud © Sebastien Bouhon/Bos+

V.U: Carl Michiels, BTC Hoogstraat 147, 1000 Brussel

WWW.BEFAIR.BE

DE BELGISCHE
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING **.be**

De meningen die in deze publicatie naar voren worden gebracht zijn niet noodzakelijk de opvattingen van BTC of de Belgische Ontwikkelingssamenwerking.

Bronnen

Projectaanvragen, evaluaties en rapporten bij het Trade for Development Centre.

FTDC: www.bethlehem.edu/icp/ftdc

AIDER: www.aider.com.pe, www.citeindigena.com, www.bosplus.be/nl/onzeprojecten/projecteninhetzuiden

AOPEB: www.aopeb.org

SOPACDI: www.sopacdi.com; Reportage TV5 Monde: <https://www.youtube.com/watch?v=i0XB5MfiurU> (FR), <https://www.youtube.com/watch?v=-TCZqediSW0> (NL); uitreiking award: https://www.youtube.com/watch?v=xSqYY4QcpwY&feature=em-upload_owner.